

GEDİZ

İÇİNDEKİLER

Yurt Sevgisi ve Halkevi

İ. Gökçen

Manisa tarihine ait tetkikler

M. Çağatay Uluçay

18 nci Yüz yılda Manisa suları
Köy Enstitülerimizin iktisadi
hedefi

Bahri Oskay

A. Fikret Ülkü

Yund dağlarında bir hafta

M. çağatay Uluçay

Manisada Folklör

Fehmi Erdoğan

Halkevinde müzik

Haydar Bayçın

Halkevi Faaliyeti

Gediz

SAYI: 66

Temmuz 1943

Cilt: 6

GEDİZ

Yazı İşleri Direktörü
M. Çağatay Uluçay

Sayı : 66 Temmuz / 1943
AYLIK
MANİSA HALKEVİ DERGİSİ

İmtiyaz Sahibi
M. Azmi Önakin

YURT SEVGİSİ VE HALKEVİ

Yazan : İBRAHİM GÖKÇEN

Yurt sevgisi nedir? Bu sevgiyi besliyen unsurlar hangi kaynaklardan gelir? Bu mevzu üzerine şimdiye kadar bir çok yazılar yazılmıştır. Fakat bir çoklarımız yurt sevgisi deyince, bu duyguyu tahlil etmeği aklımıza getirmeyiz. Herhangi bir vatani mevzuu kaleme alan bir yazar, nutuk irat eden bir hatip yurt sevgisi, vatan aşkı kelimelerini bir çok defalar tekrar eder. Lâkin bu duygu içimizi o kadar derinden sarmıştıki, onun mahiyetini düşünmeğe pekte lüzum görmeziz.

İşte biz, bu yazımla, çokca kullarılan ve fakat tahlili ihmal edilen yurt sevgisini ele almak istedik.

Sevilen herşey, bizde hasıl ettiği intibaları yüzünden unutulmaz. Bu intibalar, sevdiğimiz mevzuun hayatımızda bıraktığı hatıralardır. Bir insanı seviyoruz, Çünkü o insanı yakından tanımışızdır, Kalbimizde derin hatıraları vardır. Bir köyü veya kasabayı seviyoruz. Çünkü orayı inceden, inceden inceye tanımaktayız. Hayatımızın bir kısmı orada geçmiştir. Evimizi seviyoruz

çünkü evimiz kadar, dünyada bütün anatile tanıyıp benimsediğimiz bir yer olabilir mi? evimiz kadar, bizde hatıra bırakan bir ocak tasavvur edilebilir mi? O halde, her hangi bir mevzuu sevebilmek için onun bizim hayatımız üzerinde derin intibalar bırakması, daha açık bir deyim ile o mevzuun maneviyatımız üzerinde silinmez hatıralar bırakması lâzımdır. Bu hatıralar, bu intibalar ne kadar berrak ve kuvvetli iseler, sevgide o derece yüksek ve derin olur.

Şimdi sevginin meydana çıkmasına ait bu nazariyeyi, daha geniş manâda tatbik edelim, biz evimizi, yakın akrabamızı, arkadaşlarımızı, köyümüzü sevdiğimiz gibi bütün Türk yurdunu sevmekteyiz. O halde bu sevgiyi yaratan kuvvet ve unsurlarda öteki sevgilerde olduğu gibi intibalar ve hatıralardır. Biz Türk topraklarını, Türk yurdunu içten gelen bir aşkla seviyoruz. Çünkü dünyada ondan daha iyi, daha berrak ve daha yakından tanıdığımız bir ülke yoktur. Bu toprak üzerinde gözlerimiz dünyaya açıldı. İlk defa bu vatan üzerini kaplayan mavi semayı gördük. Bu engin ma-

SARUHANDAN SEFERE GÖNDERİLEN ASKERE DAİR

Yazan : M. CAĞATAY ULUÇAY

1241 - 1826 yılında Yeniçeri ocağı ilga edilerek onun yerine asakir-i mansure-i Muhammediyye namıyla yeni bir asker, kıt'alar yazılmaya başladı.

İstanbulda olduğu gibi, yurdun diğer taratlarında da; Yeniçeriler temizlendi; her tarafa kat'i emirler gönderilerek, yeni teşekkül eden asker için, asker gönderilmesi emredildi. Bu meydana, İzmir'de de bir Asakir-i Mansure-i Muhammediye taburu teşkiledildi. Manisa ve Aydın'dan toplanan askerler, talim terbiye görmek üzere İzmir'e gönderildi.

Üç asırdanberi memleketin, iç yarısı olan Yeniçeri ocağı yıkılmış; buna rağmen Mora'da başlıyan harp, sona ermemiş, bil'akis olanca sür'atıyla

vilâklerde dalgalanan al bayrak bütün çocukluk hatıralarımızı kucaklamıştır. Babalarımızın, ağabeylerimizin kanlarını akıttıkları Sakarya, Etiler'den bize tarih menkıbeleri anlatarak akan Kızılırmak, yeşil Trakya ovalarının mai pervazı olan nazlı Meriç, minareleri ve kubbesi, dünyanın biricik mimari abidesi olan Selimiye, Kafkaslarla boy ölçüşen dikbaşlı Ağrı, binbir hatıra ile kalplerimizde yaşıyor. Vakıa başka milletler de bizi ve bizim tarihimizi, bizim varlığımızı biliyorlar. Fakat bizim gibi kalpten, içten tanıyamazlar. Bizim kadar onlara yakın değildirler. İşte mevzubahsettiğimiz yur sevgisi, bu topraklara ait hatıralardan, intibalardan hasıl oluyor. Onların inceliklerine nüfuz ettikçe kuvvet ve kudret kazanıyor ve mukaddes bir aşk haline geliyor. O halde vatan sevgisi yurdu iyi tanımakla beslenir, büyük, gelişir.

Gençliğin kalbine yerleşecek ilk sevgi, bu aşk olmalıdır.. Yurt sevgisini yükseltir.

le devam etmekte bulunmıştı.

Karşımızda, Yunanlılardan gayri, Fransızlar ve İngilizlerde vardı; biraz sonra bu kabileye Ruslar'da karıştı. Bilhassa Ruslar, İngiliz ve Fransızların harp sahnesinden çekilmesinden sonra da savaşa devam ettiler.

—II—

Savaş esnasında kurulan, yeni asker ocağının, tam teşkilâtı yapılamadığı gibi, askeri de iyi yetiştirilememiş, istenilen miktarda da asker toplanamamıştı.

Boşlukları doldurmak için, vilâyet ve sancaklardan da, Yunan seferi - yahut Mora ihtilâli

mek için ne yapmalı?.. İşte bu meselenin kökü (Halkevlerimizin) temelindedir. Bu vazife ancak orada halledilebilir. Yurdun tarihine mi, temas etmek istersiniz? Folk-lör ile mi uğruşacaksınız?.. Size en emin yol ve rehber Halkevidir. Yurtta seyahat edip vatan güzelliklerini mi göreceksiniz? Köylümüzle temas edip onun ruhuna nüfuz mu etmek istiyorsunuz? İşte size daima kapılarını açık tutan ve her imkânı hazırlayan Halkevi!

Millî ve medeni müzikle meşgul olmak mı istiyorsanız, şairlerimizi, sanatkarlarımızı tanımak emelinde misiniz? Gene siz en kestirme yol, Halkevi yoludur. Demek oluyor ki yurt sevgisinin yoğunluğu ve dağıtıldığı yer Halkevidir. Oraya koşalım ve onun mukaddes kaynaklarından kalbimizdeki yurt aşkına hayat ve iman ilâve edelim ve bilelim ki yurt sevgisi Halkevi sevgisi demektir.

ve Rus seferi için asker istendi. Buraya şunu da ilâve edelim. XVII nci yüzyıldan beri hükümet - muhtelif sebeplerden dolayı - kuvvetini kaybetmiş, eyaletler üzerinde nüfuzu azalmıştı. Osmanlı devleti, gerek bu asır, gerekse asrı takip eden diğer yüzyıllarda, sürekli savaşa girişmiş; çoğunda mağlub olmuştu. Bu mağlûbiyetin baş sebeplerinden birisi, belki de en başta geleni, Yeniçeri ocağı idi. Ocakta, serkeşler, hırsızlar ve hatta casuslar vardı [1]. Talim ve terbiyesi küt olan Yeniçeriler, sıkıyı görünce, silâhlarını bırakıp kaçıyorlardı. Eyaletlerden, paşalar maiyetinde gelen askerler - Sarıca ve Sekbanlar - ise çok zaman edepsiz takımları olduklarından, bunların da, savaşlarda, büyük hizmetleri görüldüğü iddia edilemez. Bir de bunlara eyalet askerlerinin tam vaktinde, istenilen miktarda gönderilmediklerini de ilâve etmek lazım. Osmanlı ordusunun ye-tilme sebeplerinin birisi, Yeniçeri ocağının bozulması ise, ikincisi de muhakkak surette; 17nci yüzyıl paşalarının 18 ve 19 uncu yüz yıllarda da Ayanların, tam vaktinde, asker, erzak ve hayvanları göndermemeleridir. Bu yüzyıllara ait sicil defterleri gözden geçirilirse, Paşa ve Ayanların, savaş ve eşkiya takibi için, kendilerinden istenilen şeyleri, geç göndermekte, eksik yollamakta, sanki, birbirleriyle ihmal yarışına çıktıkları sarîh surette göze çarpar.

Siciller, istenilen asker, erzak ve hayvan için, ardı ardına gönderilen emir ve fermanları saklayan en iyi delillerdir. İstenilen şeyler, gönderilse bile, eksik ve istenilen evsafı taşımaktan çok uzaktır; cepheye çok zaman, işe yaramıyan eratla, zayıf hayvan yollanır, bunların bir kısmı yollarda kalır, ölür, bir kısmı da kaçar.

[1] - 1241 Evvali zilkade tarihli, Anadolu'ya gönderilen hüküm. Aynı yıl Manisa mahkeme-i şer'iy'e sicilleri.

Kağnık aşiretinden
Adet
13 Piyade
7 Süvari
20
1 Süvariden firar
19

Çakal aşiretinden
Adet
18 Piyade
9 Firarı
9
7 Süvari
16
1 Süvariden firar
15

—III—

Burada neşredebileceğimiz iki vesikadan birisi, Manisa'dan istenen aşiret askerlerinin, yolda kaçanlarını pek güzel surette ifade etmektedir. Aynı zamanda, Saruhan bölgesinde, hangi aşiretlerin yaşadığını da izah etmektedir.

20 Zilkade 1244=24-5-1829 Tevzi defterlerine ve fermanlara nazaran, Saruhan Sancağından 1500'er istenmiş, bunun 218'i yolda firaretmişti. Nefsi Manisa'ya ise 300 asker isabet etmiş. Manisa'dan toplanan askere başbuğ Hacı Molla Halil ağa ve maiyetine müdür olarakda Elhaç Musa ağa seçilmiştir. [2] Livadan toplanan bütün askere ise serkerde Elhaç Mustafa ağa başbuğ tayinedilerek Lapseki'nin Çardak Kazasına, Rum eliy'e geçirilmek üzere gönderilmiştir. [3]

İkinci vesika ise, İzmir muhafızı vezir Hasan Paşanın maiyetinde, sefere gitmek üzere, Manisa'da mevcut nüfuzlu ağalarla, hanedanın tedarik etmiye mecbur oldukları asker miktarını gösteriyor. Bu vesika bir taraftan, bina ve kazalardan istenilen eranın nasıl dağıtıldığını ve toplandığını, diğer taraftan 19 ncu asrın ilk yarısında, Manisa'nın belli nüfuzlu ağalarıyla, hanedanlarını, göstermesi itibarıyla çok sayıyı dikkattir.

VESİKA — I

Saruhan sancağından mürettep taife-i yürükandan ba emr-i ali ordu-yu hümayun-u nusretmakrûn-u matlub-u hazret-i cihanbani buyurulan piyade ve süvari asakirin ba buyuruldu tadına me'mur rif'atlı Esseyyid Lütfullah ağa ma'rifetiyle ve ma'rifeti şer'le Lapseki kazasına tabi Çartak kasabasında yegân yegân baat-et ta'dat ve canib-i Gelibolu'ya imrar ve izam olunan asakirin defteridir ki ber veçhi âti zikrû beyan olunur tahminen fil-yevm-ül-işrinmin şehir-i zilkade tûş-şerife liseneti erbaa ve erbaine ve mieteyn ve elf [3]

[2] - 1244 yılı Manisa sicilleri.

[3] - 24-5-1829

Seydi bey ve Karasığır ala Hüseyinden Hasanbey aşiretinden
Adet
40 Piyade
13 Firarisi
27
1 Fevt oldu diye ihbar ettikleri
10 Süvarisi
36

Kocabeyli aşiretinden
Adet
18 Süvari

Sancaklı aşiretinden
Adet
20
10
30

Gök musalı aşiretinden
Adet
10 Piyade
8 Firarisi
2
5 Süvarisi
7
1 Süvariden firar
6

Tekeli aşiretinden
Adet
26 Piyade
16 Firarisi
10
13 Süvari
23

Derici ve Karayahşi ve
Kuşçu ve hardal aşiretinden
adet
31 Piyade
1 Firarileri
30
20
50

İlyas zadedden irsal olunan
Burhan aşiretinden
adet
10 Piyade
5 Firarisi
5

Akkoca cemaatinden
Adet
25 Piyade
10 Firari
15
10 Süvarisi
25

Kobak aşiretinden
Adet
7 Piyade
3 Süvarisi
10

Araplı değirmeni ve Sindel
aşiretinden
Adet
38
15
53

Yürükân - ı mezkûrundan
canih-i Gelibolu'ya imrarolunan asâkirin
Yektûnı
adet
953 Piyade
221 Süvari [5]
874
V E S İ K A — 2

Cabar aşiretinden
Adet
20 Piyade
6 Firarisi
14
25 Süvarisi
39
2 Süvariden firar
37

Emirhacılı ve tahtacı aşiretinden
Adet
28 Piyade
7 Firarisi
21
16 Süvarisi
37
4 Süvariden firar
33

Karayağcı aşiretinden ve Mu-
sacalulu aşiretinden
Adet
117 Piyade
9
108
5
103
8
111

Medie-i Manisa'da mevcut zikudret ağavat ve hanedanın kendi bedenlerinden olmak üzere malûm - ül -
mıkdar neferatla sefer-i hümayunda bulunmaları irade-i seniyye muktezasından olmağla cem'u tedarik olu-
nub vezir-i eflâtun tedbir devletlü Hasan Paşa efendiniz hazretlerinin maiyyet-i hazreti müşirlerine ter-
fikan savb-ı memure izam kılınan neferat defteridir ki her bir me'murun zirine rakamla işaret olunur.

Müderris Zade Ali ağa
Neferat
5

Sabık tüfekçi başı Mustafa ağa
Neferat
8

Muhzırbaşı zade Halil efendi
Neferat
6

Çukacı İzmirli
Mustafa ağa
Neferat
8

Karababaşcu zade
Hacı Mustafa ağa
Neferat
3

Havva zade Hacı
Ali ağa
Neferat
3

Sadık zade hancısı
Hasan ağa
Neferat
3

Detrek oğlu
Hacı Mahmud
Neferat 3

Bezzaz börekçi zade
Hacı hafız efendi
Neferat 3

Mısırcı Hacı
Mehmet ağa
Neferat
3

Sarımsakçı zade
Hacı Mustafa ağa
Neferat
3

Recepli ağası
Hacı ali ağa
Neferat
5

Polat ağa amcası
Mustafa ağa
Neferat
6

Şeytan oğlu
Hacı Mehmed
Neferat
3

Boymaklı zade
Neferat
3

Yorgancı Abdullah
ağa
Neferat
3

Mısırcı Celil oğlu
Neferat
5

Kara köy mahalle-
sinde kasap Ali ağa
Neferat
2

Etmekçi oğlu Hacı
Hafız efendi
Neferat
3

Koştuvanlı aşiretinden
Adet
10 Piyade
6 Süvari
16

Çölik aşiretinden
Adet
6 Piyade
3 Süvari
9

Atlı Harmandı aşiretinden
Adet
20 Piyade
10 Süvari
30

Zeamet ve Bozkır ve tahtacı
aşiretinden
Adet
39 Piyade
2 Firarisi
37
5 Süvarisi
32 [4]

Köle aşiretinden
Adet
10 Piyade
5

Bürhan aşiresinden
Adet
26 Piyade
2 Firari
24

Sofular ve Sarılar ve Cirit
aşiretinden
Adet
49
5 süvari
54

Araplı ve Sepetçi ve Çakal
aşiretinden
adet
32
5 süvari
43

Musacalıv aşiretinden
adet
20 Piyade
4 Ağa ve alemdar ve
16 maa iki nefer piya-
de firar

[4] - 42 olacak

[5] 1244 yılı Manisa mahkeme-i şer'îye sicilleri.

18. YÜZYILDA MANISA SULARI

II

Yazan : BAHİRİ OSKAY

Gediz'in 65 inci sayısında Manisa şehrinin bu günkü su durumuna kısaca temas etmiş, ve 18 yüzyılda Sultan camii şadırvanı, hamamı ve Muradiye camiine getirilen suların kaynakları ve yolları hakkında bir vesikayı neşretmiştim. Bu sayıda da Hatuniye camii şadırvanı, Serabat hamamı ve bahçelerine getirilen suların kaynaklarını ve yollarını gösteren bir vesikayı sunuyorum.

Türk mimarlığının şaheser örnekler verdiği 16 ve 17 yüzyıldan sonra diğer sahalarda olduğu gibi mimarî sahasında da bir gerileme görüldüğü malumdur. Netekim dahî Sinan'ın ve kalfalarının meydana getirdikleri muazzam eserler yanında Rum ve Ermeni ustaların yaptıkları bir takım cami vesair eserler çok değersiz kahrılar.

Geçen vesikada olduğu gibi biz bu vesikada da Türk usta ve mimarlarının yanına yabancı unsurların da iştirak ettiklerini

Sipahi pazarında Kemankeş zade Neferat 2	Duhancı Hacı Ali efendi Neferat 5	Küçük Mehmet Ağa hancısı Neferat 2	Yayaköylü Hacı Hüseyin ağa damadı İbrahim ağa Neferat 8
Yayaköylü Hacı Çakır ağa Neferat 11	Yayaköylü Ali efendi Neferat 7	Yayaköylü Hazine nedar Hacı İsmail ağa Neferat 3	Yayaköylü düzü oğlu Neferat 4
Karakulak zade Şerif ağa Neferat 8	Çavuş zade Şerif ağa Neferat 8	Fesçi Abdurrah- man ağa Neferat 5	Şahin Bey oğlu Hasan bey Neferat 5
Mısırlı Hacı Hafız efendi Neferat 1	Tat zade Yusuf ağa Neferat 9	Akhisarlı Selim ağa Zade Mehmet Neferat 9	Kasap Hacı Ali ağa Neferat 3
Burhan oğlu Neferat 3	Karamanlı Hacı Hasan ağa Neferat 3	Balıcalı Hazine nedar Hacı İbrahim ağa Neferat 4	Sabık Tahmis ağası Hacı Süleyman ağa Neferat 2
Palamutlu zade Ali Efendi Neferat 2	Bezzaz Yolasıgmaz zade Neferat 4	Cem'an Yekün Neferat 185 [6]	

[6] 1245 Yılı Manisa Mahkeme-i şer'îye sicilleri.

görmekteyiz. Yine bu vesikadan Hatuniye camii şadırvanı ile Serabat hamamı, bahçe ve çeşmelerine Manisa dağından Kadın suyu ve Bey pınarı kaynaklarından su getirildiğini öğrenmekteyiz.

Malûmolduğu üzere Hatuniye camii ve Serabat hamamını ikinci Bayezidin oğlu Şehinşah Manisa'da vali bulunduğu sırada 1490 yılında annesi Hüsn-ü-şad adına yaptırmıştır.

V E S İ K A

II

Hatuniye camii şadırvanı, Serabat hamamı bahçe ve çeşmelerinin suları hakkında:

Medine-i Magnisa'da vaki merhum ve mağfurün leh sultan Murad han ruhullah ruhe ve merhume ve mağfur lehüma valide i sultan Süleyman han ve valide-i Şehinşah han nurullah hazretlerinin bina buyurdıkları cevami-i şerif ve çeşmeleri evkaflarının b-ilfeil mütevellisi olup sabika enderun kilar-ı hassa şehriyari kethüdası rafi-i haz-el vesika fahr-ül-emacit v-el-ekârim İbrahim ağa ibn-i Mustafa ağa'nın medine-i mezburda kehüdaları ve taraflarından vekil-i müseccelleri olan diğer İbrahim ağa ibn-i Mahmut ağa meclis-i şer-i hatır lâzım-üt-terkir do b-il-vekâle takrir-i kelâm ve tabir-i an-il-meram idüp müekkilim mumaileyh İbrahim ağa'nın mütevellisi olduğu evkaf-ı mezkûrdan mumaileyha valide-i Sultan Şahinşah han tabe seraha hazretlerinin bina buyurdıkları Hatuniye camii demekle maruf cami-i şerifin haremünde vaki şadırvan ve serabat hamamı demekle maruf hamam ve bahçe ve çeşme ve kenifine cari olan suların mürur-u-eyyamile mecraları harabe müşerref olmağın kabli şer-i enverden üzerine varılıp zikrolunan mecraların tamir ve termime muhtaç olan mevaziin ne mikdar akçeyle olur ba-dettahmin v-el-keşf evkaf-ı mezkûr ma-

lından imaret ve mirmite müekkilim mumaileyh İbrahim ağa'ya izin verilmek bil-vekâle matlubumdur dedikte kabli şeriat garadan irsal olunan mevlâna Arif Mehmet efendi ibn-i Ahmet Fevzi efendi medine-i mezburede hasse mimarlarından Hasan ağa ibn-i İvez ağa ve Ahmet beşe ibni Abdullah ve benna taifesinden usta malkas veled-bali ve Yörgi veled Mihâl ve Dimitri veled Yörgi nam zimmiler ve sair ahval-i kanavata vukuf-u tamımı olup zeyl-i vesikada muharrer-ül-esami olan müslimin ile zikrolunan suların medine-i mezbure fevkide Magnisa dağı demekle maruf cebelde vaki kadın suyu ve Beypınarı nam menbaları üzerine varıp mecraların bad-el-muayene v-el-müşahede hal bahis olunan minval üzere olmağın mimaran-ı mezburan zikrolunan mecraların tamir ve termime muhtaç olan mevaziin mesaha eylediklerinde mezkûr kadın suyu menbaidan zeylinde vaki üç sular nam musluğa varınca bina zirraile tulen doksan zirra ve Beypınarı menbaidan yine musluk mezkûre varınca tulen bin yedi yüz yetmiş zirra ve musluk mezkûrdan medine-i mezbure civarında mevlevihane kurbündeki mukaseme varınca tulen üç bin yediyüz seksen zirra ve mukasem mezkûrdan bâlâda zikrolunan Serabat hamamına varınca tumen doksan zirra ve zeylinde vaki el haç İsa değirmeni kurbündeki mukaseme varınca tulen dörtyüz seksen zirra gâriz ki cem'an altı bin üçyüz on zirra gârizdir. Zikrolunan gârizin mecmuu nisif zirra olmağla b-il-hesap terbi dokuzbin üçyüz onbeş zirra gâriz olup herbir zirranın otuzar akçadan ikiyüz yetmiş dokuzbin dörtyüz elli akçaya ve merkum el haç İsa değirmeni kurbündeki mukasemeden Cami-i şerif mezkûr şadırvanına varınca tulen altıyüz zirra yine musluk mezkûrdan Cami-i şerifin

KÖY ENSTİTÜLERİMİZİN İKTİSADİ HEDEFİ

Yazan : A. FİKRET ÜLKÜ

Bu yazımı, yakın zamanda her biri müstakıl iktisadî bir varlık ve kuvvetli bir müstahsil kitlesini teşkil edecek olan; çalışan köy gençliğine ithaf ediyorum

Köy kalkınmasının esaslı bir prensib hâlinde nazariyattan, fiiliyata doğru adım attığını, memleketimizin muhtelif bölgelerinde kurulan köy enstitülerile anlıyoruz.

İçtimai hayat üzerinde mühim tesirler icra etmesi kadar, iktisadî nizam içinde o

kenifine varınca tulen altmış zirra ceman altıyüz altmış zirra mecrayı kanavat olup herbir kanat tulen ve arzan bir zirra olmağ- la zikrolunan altıyüz altmış zirra mecranın herbir zirraına ikişer kanattan binüçyüz yirmi kanat kifayet etmegin herbir kanat harciyle yirmibeşer akçeden yetmişüç bin akçeye ve bâlâda mezkûr olan membaalar- dan mevlevihane kurbündeki mukassem - i mezkûre varınca zikrolunan mecraların on musluğa dahi ihtiyaçları olmağla herbir musluk altışar yüz akçadan altıbin akçaya tahmin - i sahih ile tahmin ve keşfeyledik-

Fahrül Müderrisinül Kiram
Müftü Ali efendi

Fahrül Müderrisinül izam
Sadık zade Mustafa
efendi

Züpdetül Müserrisinül
Kiram Şeyh Osman
efendi

Muhtafa efendi
İbnül hakem
Mehmet

Molla Halil bin
Hasan

Fahrül akran Ali bey
mütevellisi
Süleyman ağa

Ismail efendi
el haç Mehmet

Fahrül Müderrisinül fiham
Şeyb Ali efendi

Mehmet ağa ibni Halil

el haç Mehmet bin
Hasan

el haç zade
Ahmet

derece faydalı bir netice tevhit edecek olan köy enstitülerinin bu günki durumu kısmen autarchique (kendine yeten) bir sistemle tahsis edilen mütedavil sermayenin rasyo- nel bir şekilde kullanılması, Enstitülerin finansmanı bakımından esas ittihaz edil- miştir. Köy enstitüleri bulundukları bölge- lerin bünyesine uygun gelen mütenevvi mah- sullerin yetiştirilmesinde gerek kalite ve gerekse kantite bakımından müessir olmuş- lardır.

lerin mevlânayı mezbur mahallinde kütüp ve tahrir ve badehuma irsal olunan çu- har el haç Hüseyin bin Ahmet ve muhzir Hasan beşe ibni İbrahim ve mehmet bin Ali nam kemesneler ile mahfel - i kazaya gelip vaki hali alâ vukua inhuma ve tak- rir etmeyin mevlânayı mezburün keşfi mu- cibince evkaf - ı mezkûr malından zikrolu- nan mecraları imaret ve mirmite müekkil-i mumaleiyh İbrahim ağaya izin verilip ma- hüv - el vaki bittalep kütüp olundu. Fil- yevms sadis zilhitçetüşşerife lisene selâse ve erbain ve mie ve elf. (1143) (M. 1730)

Ziraat mektebleriyle, nümune fidanlahk- larından temin edilen tohumluklar yetiştii- rilen mahsuller üzerinde de seccion¹ (seç- kinlik) bakımından çok faydalı olmuştur.

Bugün köy enstitüleri yakın piyasalar için mürakalâtın imkân verdiği nisbette ist- tihsal fazlalarının sürümünü de temin et- miş vaziyettedirler.

Asıl mesele: Köy enstitülerinin, köyle- rimiz için netice itibarile millî ekonomi için bu güne kadar temadi eden ap'ane- liği (gelenekliği) önliyerek, teknik istihsal faaliyetini kurmasındaki tuttuğu başarılı yoldur. Yarın içinde en mühim mesele teş- kil edecek olan Ziraî rasyonalizasyon, mem- leket iktisadiyatındaki ilerleme kuvvetini kendisinde bulacaktır. Ziraî rasyonalizas- yonun tekemmülü, buna muvazi olarak, bu gün içinde ziraî istihsalin finansmanını te- min eden (Ziraat bankası ile birlikte) Ziraat kooperatiflerinin abenklî bir şekilde orga- nizasyonudur. Mevcud olan teşkilâtların genişletilmesi ile birlikte ihtisaslaşmaları Ziraî ihtihsalde müterakkî bir randeman artımı ile millî ekonominin prod ü k t i v i t e s i n i yükseltecektir. Bu suretle memleket iktisadiyatı bakımından esaslı bir ge- lir kaynağı teşkil edecektir. Umumî bir gö- rüşle izahına çalıştığım (Ziraî Rasyonali- zasyon) un tahakkuk edebilmesi ve uzun müddet devam etmesi için, yine bu sahada yapılacak olan (Ziraî organizasyon) a bağ- lı bulunması icab eder.

İkinci mühim mesele: Ziraî mahsullerin devamlı bir şekilde sürümünü temin ede- cek olan (Sürümdeki organizasyonun) ku- rulmasıdır. Gerek iç ve gerekse dış piyasa bakımından Ziraî mahsullerin müstehlik kitleye arz edilmesi, yani ihtiyaçlar için vüshahas vasıtalar arasındaki gerginliğin imkûn merteye azaltılmasına dikkat et- k lâzımdır. Asıl Ziraî organizasyon) un bu sahada görülür. Dikkatle göz önün-

de tutulması gereken noktalar şunlardır:

I — Mahsullerin fiyatlarını (Conjonetü- rel) devreler hariç mümkün merteye müs- takar bir vaziyette bulundurmak

II — Sürüm imkânını teşkil edecek ve- saitin temini ile nakliyatın serî yapılması ve masrafların asgâri hadde indirilmesi.

III — Dış piyasa- da mahsullerin dege- rini artırmak bakımından (Standardi sation) a ehemmiyet vererek daimi abıcılar temin et- mektir.

Bu hususta Hükümetimizin de beynel- milel ticaret anlaşmalarında takib etmiş olduğu siyaset ehemmiyetli bir yer almak- tadır

Netice itibarile: Geniş manada memle- ketteki bu (Ziraî Reform) ham maddesini teşkil ettiği v çok yakından ilgili bulundu- ğu endüstrimizinde muvazi olarak inkişafı- nı aynı yolda daha büyük bir hızla yürüt- meğe devam edecektir.

Yarın içinde, bahis mevzuu olacak bu iktisadî hamlelerin büyüklüğünü dolayısıyla içtimai seviyenin üstünlüğünü ve bunu tev- lid eden ne gibi amillerin müessir olduğu meselesini araştırarak olan İktisatçı ve iç- timaiyatçılar eserlerinde bu yeniliği yara- tan Köy enstitülerimize de muhakkak ki bir yer ayırmış bulunacaklardır.

Köycülük davası kültürel hareketle baş- ladı. Her sene yeni bir enstitü kurulduğu gibi diğer taraftanda talebe kadroları geniş- letildi. Bu hareket köy gençliğini yalnız bilgi edinmesi için korulmuş bir teşkilât değildir.

Yarın için yetişen binlerce genç, bir müstahsil kitlesi vardır. İşte bu kitle millî ekonomimizi her gün daha kuvvetli bir mertebeye ulaştıracak olan, benim yakı- dan gördüğüm Köy enstitüsünün çalışan talebeleri ve inanca baktığım yarın- genç müstahsil ordusudur.

YUNO DAĞLARINDA BİR HAFTA

(Doğum ve Nisan Âdetleri)

Yazar : M. ÇAĞATAY ULUÇAY
Ortaokul Tarh Öğretmeni

I

Karayâğcılarda bir çocuk doğduğu zaman, kız ise bir, erkek ise iki koyun kesilir; komşulara ziyafet çekilir; Evin en büyüğü tarafından yeni doğan çocuğa ad verilir.

Çocuğun doğumundan sonra, akraba ve komşular «geçmiş olsun» gelir; aile ile olan ilgilerine göre, ziyaretçiler, yiyeceğe ait hediyeler getirir.

Çocuk büyüyünceye kadar, çeşitli merasimin tesiri altında yaşar. Küçük yaşta ve hatta ergin iken, çocukta hasil olan arıza ve hastalıkları gidermek için muhtelif çarelere başvurulur.

Eğer çocuk çok ağlarsa kurşun dökerler; nazar duası okuturlar (1). Zayıf çocuklar, muayyen yaşa gelipde yürüyemezlerse, o zaman çocuk, bir ağaç kökünden geçirilir; bu suretle onun çabuk yürüyeceğine inanılırdı. Yeni yürümeye başlayan çocuklar, sık sık düşer ve seri yürüyemezlerse, çarşıdan leblebi, şeker alınır, çocuğun ayağı bağlanır; bu esnada oraya, aşiretin en süratli yürüyen adamı davet edilerek, ona çocuğun ayağına bağlı ip kestirilir, bu suretle artık çocukların düşmeyeceğine ve süratli yürüyeceğine inanılır.

Çocuk çok yaramaz ise, onu, uslandırmak için «Kersen» denilen ağaçtan yapılmış hamur teknesinin altına korlar, «Kersen kes, buyunu kes» diye bağırırlar.

Çocuğun dişi sızlarsa, Armut veya ahlat ağacına götürürler, ağaca çivi çakarlara, tersyüz ederek arkaya bakmamak üzere, eve dönerler.

Gerek burada yaşayan aşiretler arasında, gerekse, Manisa'nın diğer köylerinde, hemen bütün hastalıkların sebebi, nazar değmesiyle izah edilir. Bundan dolayı, hastalığa tutulmamak için, her çocuğa bir nazarlık takılır. Karayâğcılarının nazarlığı: 5 - 10 tane çörek otu ile el değmedik üzerlik otudur. Bunlar yerli gökbezin içine konur, onun üzerine de bir gök boncuk ile ufak bir çalın parçası ilave edilerek, çocuğun omuzlarına veya vücudunun yukarı kısmına, muayyen dualar okunarak, takılır.

Hastalıkların sebebi, yukarıda izah ettiğimiz inanişaya dayandığından, çocuğun hastalığı ne olur, sa olsun, ilk defa baş vurulan yerler, ya hocalar, ya muskacılar, yahut muayyen türbeler, olurdu.

Bu inanıştan dolayı, sıtma, verem, zatürrie, boğmaca gibi bir sürü hastalığa yakalanıp, Doktora müracaatedilmeden, dua ve muska tedavisi, yüzünden ölenlerin sayısını Allah bilir. Anadolu, değil yalnız çocuklarını, hatta yaşlılarını da bu usulle iyileştirmeye çalışmış; bu yüzden bir sürü gençlerini, ana ve babalarını toprağa gömmüştür. Bizi mahveden yalnız savaşlar, yalnız Sarî hastalıklar değil; aynı zamanda, hastalıkların tedavisinde, baş vurulan yerlerin yanlışlığıdır ...

II

Eğer çocuk çok ağlarsa kurşun dökerler; nazar duası okuturlar (1). Zayıf çocuklar, muayyen yaşa gelipde yürüyemezlerse, o zaman çocuk, bir ağaç kökünden geçirilir; bu suretle onun çabuk yürüyeceğine inanılırdı. Yeni yürümeye başlayan çocuklar, sık sık düşer ve seri yürüyemezlerse, çarşıdan leblebi, şeker alınır, çocuğun ayağı bağlanır; bu esnada oraya, aşiretin en süratli yürüyen adamı davet edilerek, ona çocuğun ayağına bağlı ip kestirilir, bu suretle artık çocukların düşmeyeceğine ve süratli yürüyeceğine inanılır.

Çocuk büyüdüktan sonra, erkek ise, sünnet işi ilk mes'ele olarak ele alınır. Sünnetten önce, çocuğa yeni elbise ve çamaşırlar yapılır.

Cumhuriyetten önce sünnet ya mevlütlu yahut yemekli olurmuş. Mevlütlu sünnet düğünleri, Cuma günü yapılır.

Yemekli sünnet düğünlerinden önce, ailenin tanıdığı bütün şehir ve köydeki arkadaşlara "ekuntı,, davetiyeler gönderilirdi. Sünnete davete dilenler muhakkak bir gün önce gelmek mecburiyetindedirler. Sünnet, ya perşembe yahut pazar günü yapılır. Yemekli sünnet düğünlerinde, davul, zurna, getirmek şarttır. Her davetli, vaktine göre, bir hediye getirir; sünnet sabahı, çocuk süslenir; bütün hediyeleri yanına getirilir, her kесе teşhire edilir. Sünnet olacak çocuk arkadaşları ve sünetçi atlara binerler, peşlerinde davul zurna, bütün davetliler olduğu halde, köy doluşturılır. Gezinti bittikten sonra, çocuk sünnetedilecek yere getirilir; halkın içinden birisi bağırır :

— Nerede bunun anası; nerede babası?

Bu sesi beklemekte olan baba, ileri gelerek, kendisinin ve anasının çocuğa neler verdiğini; bağırana ve halka hitaben söyler; bunun üzerine ilk defa bağırın zat, ikinci defa :

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Halkevi	Derginin Adı	Halkevi	Derginin Adı
G. Antep	Başpınar	Zonguldak	Karaelmas
Çorum	Çorumlu	Balıkesir	Kaynak
Kars	Doğuş	Konya	Konya
Kayseri	Erciş	Samsun	19 Mayıs
İzmir	Fikirler	Afyon	Taşpınar
Manisa	Gediz	Antalya	Türk Akdeniz
Adana	Görüşler	Isparta	Ün
Eskişehir	Halkevi	Bursa	Uludağ
Denizli	İnanç	Eminönü	Yeni Türk
Trabzon	İnan	Eminönü	H. B. Haberleri
Diyarbakır	Karacadağ		

Manisa Halkevi Neşriyatı

1 — Güneşi yakanların selâmı	N. İLHAN BERK
2 — Zehirli gaz ve korunma tedbirleri	Dr. ŞEVKET KIRBAŞ
3 — Manisa coğrafyası	CENAP REFİK ORKON
4 — Halk zehirli gazlara karşı kendini ve başkalarını nasıl koruyabilir.	HALİT GİRAY
NEFİ VURAL
5 — Manisa Tarihi	İBRAHİM GÖKÇEN
M. ÇAĞATAY ULUÇAY
6 — Saruhan oğulları ve eserlerine dair vesikalar	M. ÇAĞATAY ULUÇAY
7 — Mimar Sinan'ın eserlerinden Maviye Camii	KÂMİL SU
8 — Manisadaki Sarâyî Amire ve Şehzadeler Türbesi	M. ÇAĞATAY ULUÇAY
9 — 17 nci asırda Manisada Ziraat, Ticaret ve esnaf teşkilâtı	M. ÇAĞATAY ULUÇAY
10 — Yunus Emren'in Mezarı	M. ÇAĞATAY ULUÇAY

YILLIĞI (180) KURUŞTUR.

Yazılar Halkevi "GEDİZ" Dergisi yazı işleri Direktörlüğüne gönderilmelidir. Basılmıyan yazılar geri verilmez. "GEDİZ" in sayfeleri her münnevvere açıktır.

FIAT 1 (15)
KURUŞ

B a s a n :
GEDİZ Basımevi - Manisa

TÜRK TARİH KURUMU

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/801972
DERGİLER GEDİZ MANİSA HALKEVİ DERGİSİ 65-66 (1943)
Markası: .MARKASIZ Bulunduğu Yer: Konusu: TÜRKÇE

